

พระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

ศาสตราจารย์พิเศษ คุณหญิงแม้นมาส ชวลิต

พระราชประวัติของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามมินทราธิราช บรมนาถบพิตร พระบรมราชาโสภาท หลักการทรงงานบางประการในการบริหารราชการแผ่นดิน อาทิ ทศพิธราชธรรม หลักราชสังคหัตถ์ และหลักจักรวรรดิวัตร ตลอดจนหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร) ได้ดำเนินการมีความหลากหลายถึง 23 หลักการ ปวงชนชาวไทยอาจน้อมนำไปปฏิบัติในวาระและโอกาสต่างๆ ตามความเหมาะสม ทรงมีพระมหากษัตริย์คุณอย่างใหญ่หลวงต่อสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

The Kindness of King Bhumibol Adulyadej

Prof. Khunying Maenmas Chavalit

The history of His Majesty King Bhumibol Adulyadej's, his royal guidance and some of his work principles such as Tenfold Virtue of the King, a ruler's bases of sympathy and duties of a universal king or great ruler as well as his own 23 principles have been applied by the Office of the Royal Development Projects Board (ORDPB). For his royal grace, Thai Library Association under the Royal Patronage of H.R.H. Princess Maha Chakri Sirindhorn and Thai people can induce and apply for the appropriate time and occasion

พระมหากษัตริย์ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

ศาสตราจารย์พิเศษ คุณหญิงแม้นมาส ชวลิต*

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระราชสมภพ เมื่อวันจันทร์ เดือนอ้าย ขึ้น 12 ค่ำ ปีเถาะ นพศก จุลศักราช 1289 ตรงกับวันที่ 5 ธันวาคม พุทธศักราช 2470 ณ โรงพยาบาล เม้าท์ออบีร์น เมืองเคมบริดจ์ รัฐแมสซาชูเซตส์สหรัฐอเมริกา ทรงเป็นพระราชโอรสองค์เล็กในสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม และสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี มีพระเชษฐภคินีคือ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ และสมเด็จพระบรมเชษฐาธิราชคือ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล

เมื่อพุทธศักราช 2471 ได้โดยเสด็จสมเด็จพระบรมราชชนกกลับประเทศไทย เนื่องจากสมเด็จพระบรมราชชนกทรงสำเร็จการศึกษาปริญญาแพทยศาสตรบัณฑิตเกียรตินิยมจากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด สหรัฐอเมริกา

วันที่ 24 กันยายน พุทธศักราช 2472 สมเด็จพระบรมราชชนกสวรรคต ขณะที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงเจริญพระชนมายุไม่ถึง 2 พรรษา เมื่อพระชนมายุได้ 5 พรรษา ทรงเข้ารับการศึกษาชั้นต้น ณ โรงเรียนมาแตร์เดอีวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

พุทธศักราช 2476 เสด็จไปประทับ ณ เมืองโลซานน์ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ พร้อมด้วย สมเด็จพระบรมราชชนนี พระเชษฐภคินี และสมเด็จพระบรมเชษฐาธิราช เพื่อทรงศึกษาต่อชั้นประถมศึกษาในโรงเรียน Miremont ทรงศึกษาวิชาภาษาฝรั่งเศส อังกฤษ และเยอรมัน

จากนั้นทรงเข้ารับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียน Ecole Nouvelle de la Suisse Romande, Chailly-sur-Lausanne เมื่อทรงรับประกาศนียบัตรทางอักษรศาสตร์จากโรงเรียนฌีนาซ กลาซิก ก็องตอนาล เดอ โลซานน์ (Gymnase Classique Cantonal de Lausanne) แล้วทรงเข้าศึกษาต่อ ณ มหาวิทยาลัยโลซานน์ แผนกวิทยาศาสตร์

พุทธศักราช 2477 พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอานันทมหิดลเสด็จขึ้นครองราชย์เป็นพระมหากษัตริย์รัชกาลที่ 8 แห่งบรมราชจักรีวงศ์ ทรงสถาปนาสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เป็นเจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดช เมื่อพุทธศักราช 2478

*ข้าราชการบำนาญ อดีตผู้อำนวยการ กองหอสมุดแห่งชาติ และอดีตรองอธิบดีกรมศิลปากร กิตติเมธี ประธานคณะกรรมการที่ปรึกษา ประจำสาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ปรึกษาสมาคมนักแปล และล่ามแห่งประเทศไทย และนายกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ

เมื่อพุทธศักราช 2481 เสด็จนิวัตประเทศไทยครั้งแรก แล้วเสด็จกลับไปสวีตเซอร์แลนด์

วันที่ 9 มิถุนายน พุทธศักราช 2489 สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล เสด็จสวรรคตโดยกะทันหัน ณ พระที่นั่งบรมพิมานในพระบรมมหาราชวัง

รัฐสภามีมติเห็นชอบให้อัญเชิญสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดช ขึ้นครองราชย์สมบัติเป็นรัชกาลที่ 9 ในวันเดียวกัน แต่เนื่องจากยังมีพระราชกิจด้านการศึกษา จึงต้องเสด็จกลับไปยังสวีตเซอร์แลนด์อีกครั้งในเดือนสิงหาคม พุทธศักราช 2489 เพื่อทรงศึกษาต่อ ณ มหาวิทยาลัยแห่งเดิม ครั้งนี้ทรงเลือกวิชากฎหมายและวิชารัฐศาสตร์ แทนวิชาวิทยาศาสตร์ที่ทรงศึกษาอยู่เดิม

ระหว่างที่ทรงศึกษาอยู่ต่างประเทศ ทรงพบหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิติยากร ธิดาหม่อมเจ้านักขัตรมงคล กิติยากร และหม่อมหลวงบัว (สนิทวงศ์) กิติยากร ทรงหมั้นกับหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิติยากร ในวันที่ 19 กรกฎาคม พุทธศักราช 2492 ณ เมืองโลซานน์ สวิตเซอร์แลนด์ พุทธศักราช ๒๔๙๕ โปรดเกล้าฯ สถาปนาพระอิสริยยศ หม่อมเจ้านักขัตรมงคลกิติยากร เป็นพระองค์เจ้าต่างกรม พระนามว่า พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้านักขัตรมงคล กรมหมื่นจันทบุรีสุรนาถ

มีนาคม พุทธศักราช 2493 ตั้งการพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล

วันที่ 28 เมษายน 2493 โปรดเกล้าฯ ให้จัดการพระราชพิธีอภิเษกสมรสกับ หม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิติยากร ณ พระตำหนักสมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ในวังสระปทุม ในพระราชพิธีนี้ โปรดเกล้าฯ ให้สถาปนาหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิติยากร ขึ้นเป็น **สมเด็จพระราชินีสิริกิติ์**

วันที่ 5 พฤษภาคม 2493 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งพระราชพิธีบรมราชาภิเษกตามแบบอย่างโบราณราชประเพณี ณ พระที่นั่งไพศาลทักษิณ ในพระบรมมหาราชวัง เฉลิมพระปรมาภิไธยตามที่จารึกในพระสุพรรณบัฏว่า **พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหิตลาธิเบศรามหิทธิจักรีนาถบดินทร สยามมินทราธิราช บรมนาถบพิตร** พระราชทานพระปฐมบรมราชโองการว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” ทรงสถาปนาเฉลิมพระเกียรติยศสมเด็จพระราชินีสิริกิติ์ ขึ้นเป็น **สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินี**

ทรงมีพระโอรสและธิดา คือ

1. ทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี ประสูติเมื่อวันที่ 5 เมษายน พุทธศักราช 2494
2. สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าวชิราลงกรณ์ ประสูติเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม พุทธศักราช 2495 ต่อมาทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาขึ้นเป็น สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร
3. สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนสุตา กิติวัฒนาดุลโสภาคย์ ประสูติเมื่อวันเสาร์ที่ 2 เมษายน พุทธศักราช 2495 ต่อมาพุทธศักราช 2520 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาเป็น สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี
4. สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ประสูติเมื่อวันพฤหัสบดีที่ 4 กรกฎาคม พุทธศักราช 2500

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงผนวช เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม พุทธศักราช 2499 ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ในพระบรมมหาราชวัง สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงชินวราลงกรณ ราชบัณฑิต ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจอย่างเรียบร้อยเป็นที่พอพระราชหฤทัย จึงโปรดเกล้าฯ ให้สถาปนาขึ้นเป็น สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจเพื่อประชาชนชาวไทยต่อเนื่องกันมา บันดาลประโยชน์สุขแก่มหาชนชาวไทยอย่างหาที่สุดมิได้ ดังพระปฐมบรมราชโองการทุกประการ

วันพฤหัสบดีที่ 13 ตุลาคม พุทธศักราช 2559 เวลา 15 นาฬิกา 52 นาที เสด็จสวรรคต สิริพระชนมพรรษาปีที่ 89 ทรงครองราชย์สมบัติได้ 70 ปี

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินี ทรงปฏิบัติพระราชกิจอย่างเรียบร้อยเป็นที่พอพระราชหฤทัย จึงโปรดเกล้าฯ ให้สถาปนาขึ้นเป็น สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจเพื่อประชาชนชาวไทยต่อเนื่องกันมา บันดาลประโยชน์สุขแก่มหาชนชาวไทยอย่างหาที่สุดมิได้ ดังพระปฐมบรมราชโองการทุกประการ

วันพฤหัสบดีที่ 13 ตุลาคม พุทธศักราช 2559 เวลา 15 นาฬิกา 52 นาที เสด็จสวรรคต สิริพระชนมพรรษาปีที่ 89 ทรงครองราชย์สมบัติได้ 70 ปี

พระบรมราชาโชวาท

พระราชทานพระบรมราชาโชวาทแก่บุคคล หรือคณะบุคคลไว้เป็นข้อคิดในการดำเนินชีวิตที่ดั่งงาม หรือแนวทางในการปฏิบัติงานให้มี ประสิทธิภาพ สอดคล้องกับสถานการณ์บ้านเมืองในแต่ละยุคแต่ละสมัย

คนดี

“...ในบ้านเมืองนั้น มีทั้งคนดี และไม่ดี ไม่มีใครจะทำให้ทุกคนเป็นคนดีได้ทั้งหมด การทำให้บ้านเมืองมีความปรกติสุขเรียบร้อย จึงมิใช่การทำให้ทุกคนเป็นคนดี หากแต่อยู่ที่การส่งเสริมคนดี ให้คนดีได้ปกครองบ้านเมือง และควบคุมคนไม่ดีไม่ให้มีอำนาจ ไม่ให้ก่อความเดือดร้อนวุ่นวายได้...”

พระบรมราชาโชวาท ในพิธีเปิดงานชุมนุมลูกเสือแห่งชาติ ครั้งที่ 6

วันที่ 11 ธันวาคม พุทธศักราช 2512

ความดี

“...การทำดีนั้นทำยาก และเห็นผลช้า แต่ก็จำเป็นต้องทำ เพราะหาไม่ความชั่วซึ่งทำได้ง่ายจะเข้ามาแทนที่ แล้วจะพอกพูนขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยไม่ทันรู้สึกตัว แต่ละคนจึงต้องตั้งใจและเพียรพยายามให้สุดกำลัง ในการเสริมสร้าง และสะสมความดีอยู่ทุกเมื่อ...”

พระบรมราชาโชวาท พระราชทานแก่ผู้สำเร็จการศึกษาโรงเรียน

นายร้อยตำรวจ วันที่ 6 สิงหาคม พุทธศักราช 2524

หลักการทรงงานบางประการ

ทศพิธราชธรรม

ทาน	:	ให้ทรัพย์สินของ
ศีล	:	ประพฤติดีงาม
บริจาค	:	เสียสละความสุข

อาชวะ	:	ชื่อตรง สุจริต
มัทวะ	:	กิริยาสุภาพนุ่มนวล
ตปะ	:	ไม่หลงใหลในความสุขสำราญ
อ๊กโกธะ	:	ไม่โกรธ
อวิหิงสา	:	ไม่เบียดเบียน
ขันติ	:	อดทน
อวิโรธนะ	:	ไม่คลาดเคลื่อนจากธรรม

หลักราชสังคัตถุ (ตามอรรถกถา ยัญญสูตรที่ 9)

สัสสมะระ	:	ฉลาดในการเสริมการเกษตร
ปุริสเมระ	:	ฉลาดในการบำรุงคนดีมีความสามารถ
สัมมาปาสะ	:	ส่งเสริมอาชีพทุกด้าน
วาชเปยยะ	:	วาจาน่ารักดูดีมีน้ำใจ

หลักจักรวรรดิวัตร

ธรรมาธิปไตย	:	ยึดธรรมะเป็นหลัก
ธรรมิการักษา	:	จัดการรักษาป้องกันบ้านเมือง
อธรรมะการนิเสธนา	:	ป้องกันมิให้เกิดผิดธรรมะ
ธนาหุประทาน	:	แบ่งปันทรัพย์ให้ผู้เดือดร้อน
สมณพราหมณ์ปริปุจฉา	:	ปรึกษา สอบถามปัญหา กับสมณพราหมณ์

หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่เป็นหลักการทำงานของสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร) มีความหลากหลายถึง 23 หลักการ ซึ่งปวงชนชาวไทยอาจน้อมนำไปปฏิบัติในวาระ และโอกาสต่างๆ ตามความเหมาะสม ได้แก่

- 1) ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ
- 2) ระเบิดจากข้างใน
- 3) แก้ปัญหาที่จุดเล็ก
- 4) ทำตามลำดับขั้น
- 5) ภูมิสังคม
- 6) องค์กรวม
- 7) ไม่ติดตำรา
- 8) ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด
- 9) ทำให้ง่าย
- 10) การมีส่วนร่วม
- 11) ประโยชน์ส่วนรวม
- 12) บริการรวมที่จุดเดียว
- 13) ใช้ธรรมชาติ ช่วยธรรมชาติ
- 14) ใช้ธรรมปราบอธรรม
- 15) ปลุกป่าในใจคน
- 16) ขาดทุน คือ กำไร
- 17) การพึ่งตนเอง
- 18) พออยู่พอกิน
- 19) เศรษฐกิจพอเพียง
- 20) ความซื่อสัตย์ สุจริต จริ่งใจต่อกัน
- 21) ทำงานอย่างมีความสุข
- 22) มีความเพียรดูพระมหาชนก
- 23) รู้จักสามัคคี

1) ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ

การที่จะพระราชทานโครงการใดโครงการหนึ่งจะทรงศึกษาข้อมูลละเอียดอย่างเป็นระบบก่อน ทั้งจากข้อมูลเบื้องต้น จากเอกสาร แผนที่ สอบถามเจ้าหน้าที่ นักวิชาการ และราษฎรในพื้นที่ **ให้ได้รายละเอียดที่ถูกต้อง** เพื่อที่จะพระราชทานความช่วยเหลือได้อย่างถูกต้อง และรวดเร็วตรงตามความต้องการของประชาชน

2) ระเบิดจากข้างใน

ทรงมุ่งเน้นเรื่อง **การพัฒนาคน** ตรัสว่า **ต้องระเบิดจากข้างใน** หมายความว่า ต้องสร้างความเข้มแข็งให้คนในชุมชนที่เราจะเข้าไปพัฒนา ให้มีสภาพพร้อมที่จะรับการพัฒนา แล้วจึงค่อยออกมาสู่สังคมภายนอก มิใช่เอาความช่วยเหลือหรือบุคคลจากสังคมภายนอกเข้าไปหาชุมชนหมู่บ้านที่ยังไม่มีโอกาสตั้งตัว

3) แก้ปัญหาที่จุดเล็กก่อน

ทรงมองในภาพรวม (Micro) คือ การแก้ไขเฉพาะหน้า ที่คนมักจะมองข้าม ดังพระราชดำรัสตอนหนึ่งว่า “...ถ้าปวดหัวก็คิดอะไรไม่ออก เป็นอย่างนั้น ต้องแก้ไขการปวดหัวนี้ก่อน...มันไม่ได้เป็นการแก้อาการจริง แต่ต้องแก้ปวดหัวก่อน เพื่อที่จะให้อยู่ในสภาพที่คิดได้...แบบ (Macro) นี้ เขาจะทำแบบหรือทั้งหมด ฉันทไม่เห็นด้วย...อย่างบ้านคนอยู่ราบอกบ้านนี้มันผุดตรงนั้น ตรงนี้ ไม่คุ้มที่จะไปซ่อม...เอาตกลงหรือบ้านนี้ ระเบิดเลย เราจะไปอยู่ที่ไหน ไม่มีที่อยู่...วิธีทำต้องค่อยๆ ทำ จะไประเบิดหมดไม่ได้...”

4) ทำตามลำดับขั้น

ในการทรงงาน จะทรงเริ่มต้นจากสิ่งจำเป็นแก่ประชาชนที่สุดก่อน ได้แก่ สาธารณสุข เมื่อร่างกายสมบูรณ์แล้วก็จะทำประโยชน์ด้านอื่นๆ ต่อไปได้ จากนั้นจะเป็นเรื่องสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน และสิ่งจำเป็นในการประกอบอาชีพ เช่น ถนน แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรการอุปโภคบริโภค ที่เอื้อประโยชน์แก่ประชาชนโดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ให้ความรู้ทางวิชาการและเทคโนโลยีที่เรียบง่าย เน้นการปรับใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ราษฎรนำไปปฏิบัติได้และเกิดประโยชน์สูงสุด ดังพระบรมราโชวาทเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2517 ความตอนหนึ่งว่า

“...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐานคือความพอมีพอกินพอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน ใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เมื่อได้พื้นฐานที่มั่นคง พร้อมพอสมควร และปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญ และฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจให้รวดเร็วแต่ประการเดียวโดยไม่ให้มีแผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศและของประชาชนโดยสอดคล้องด้วย ก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่างๆ ขึ้น ซึ่งอาจกลายเป็นความล้มเหลวยุ่งยากในที่สุด ดังเห็นได้ทีอารยะประเทศ กำลังประสบปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงในขณะนี้

การช่วยเหลือสนับสนุนประชาชนในการประกอบอาชีพ และตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ก่อนอื่น เป็นพื้นฐานนั้น เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งยวด เพราะผู้มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเอง ย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าระดับที่สูงต่อไปโดยแน่นอน ส่วนการถือหลักที่จะส่งเสริมความเจริญ ให้ค่อยเป็นไปตามลำดับด้วยความรอบคอบ ระมัดระวังและประหยัดนั้น ก็เพื่อป้องกันความผิดพลาดล้มเหลว และเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จได้แน่นอนบริบูรณ์...”

5) ภูมิสังคม

การพัฒนาใดๆ ต้องคำนึงถึงสภาพภูมิประเทศของบริเวณนั้นว่า เป็นอย่างไร สังคมวิทยาเกี่ยวกับลักษณะนิสัยใจคอคนเป็นอย่างไร วัฒนธรรมประเพณีแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกันอย่างไร

“...การพัฒนาจะต้องเป็นไปตามภูมิประเทศทางภูมิศาสตร์ และภูมิประเทศทางสังคมศาสตร์ ในสังคมวิทยา คือ นิสัยใจคอของคนเรา จะไปบังคับให้คนอื่นคิดอย่างอื่นไม่ได้ เราต้องแนะนำ เราเข้าไปช่วยเหลือโดยคิดจะให้เขาเข้ากับเราไม่ได้ แต่ถ้าเราเข้าไป แล้ว เราเข้าไปดูว่าเขาต้องการอะไรจริงๆ แล้วก็อธิบายให้เขาเข้าใจหลักการของการพัฒนานี้ ก็จะเกิดประโยชน์อย่างยิ่ง...”

6) องค์กรวม

ทรงมีวิธีคิดหรือมองเรื่องใดเรื่องหนึ่ง **อย่างครบวงจร** คือ ทรงมองเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น และแนวทางแก้ไขอย่างเชื่อมโยง เช่น กรณี **ทฤษฎีใหม่** เป็นแนวทางในการประกอบอาชีพ จะทรงพิจารณาตั้งแต่การถือครองที่ดินของคนไทยโดยเฉลี่ย การบริหารจัดการที่ดินและแหล่งน้ำ อันเป็นปัจจัยสำคัญในการประกอบอาชีพ เมื่อมีน้ำในการทำเกษตร **ผลผลิตก็จะดีขึ้น** เมื่อผลผลิตมีมาก ต้องมีวิธีการจัดการและการตลาด รวมทั้งการรวมพลังชุมชนให้เข้มแข็ง พร้อมจะออกสู่การเปลี่ยนแปลงของสังคมภายนอกได้อย่างครบวงจร นั่นคือ **ทฤษฎีใหม่ ชั้น 1, 2 และ 3**

7) ไม่ติดตำรา

ทรงให้อุ่นโหลมและรวมชอมกับสภาพธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และสภาพของสังคมจิตวิทยาของชุมชน **ไม่ติดตำรา** ไม่ผูกมัดติดกับวิชาการและเทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสมกับความเป็นอยู่และสภาพชีวิตที่แท้จริงของคนไทย

8) ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด

ในการพัฒนาและช่วยเหลือราษฎร ทรงใช้หลักการแก้ปัญหาด้วยความเรียบง่ายและประหยัด ราษฎรทำเองได้ หาได้ในท้องถิ่น ประยุกต์ใช้สิ่งที่มีในภูมิภาคนั้น โดยไม่ต้องลงทุนสูงหรือใช้เทคโนโลยีที่ยุ่งยาก “...ให้ปลูกป่า โดยไม่ต้องปลูก โดยปล่อยให้ขึ้นเองตามธรรมชาติ จะได้ประหยัดงบประมาณ...”

9) ทำให้ง่าย

งานพัฒนาตามแนวพระราชดำริไม่ยุ่งยากซับซ้อน ต้องสอดคล้องกับความเป็นอยู่และระบบนิเวศ โดยส่วนรวม ทำสิ่งซับซ้อนให้เข้าใจง่าย แก้ปัญหาโดยใช้กฎแห่งธรรมชาติเป็นแนวทางพัฒนาประเทศในรูปแบบโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

10) การมีส่วนร่วม

“...สำคัญที่สุดจะต้องหัดทำให้หนักแน่น รู้จักรับฟังความคิดเห็น แม้กระทั่งความวิพากษ์วิจารณ์จากผู้อื่นอย่างฉลาด เพราะการรู้จักรับฟังอย่างฉลาดนั้น แท้จริงคือการระดมสติปัญญาและประสบการณ์อันหลากหลาย มาอำนวยความสะดวกการบริหารงานให้ประสบความสำเร็จที่สมบูรณ์นั่นเอง...”

11) ประโยชน์ส่วนรวม

“...ขอให้คิดว่า คนที่ให้เพื่อส่วนรวมนั้น มิได้ให้ส่วนรวมแต่อย่างเดียว เป็นการให้เพื่อให้ตัวเองสามารถที่จะมีส่วนรวมที่จะอาศัยได้...”

12) บริการรวมที่จุดเดียว

รูปแบบบริการแบบเบ็ดเสร็จ **One Stop Services** เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในระบบบริหารราชการแผ่นดินของประเทศไทย ทรงให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริเป็นต้นแบบ เพื่อประโยชน์แก่ประชาชนที่มาขอให้บริการ วิธีนี้จะประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย คือ มีหน่วยราชการต่างๆ มาร่วมดำเนินการและให้บริการประชาชน **ณ ที่แห่งเดียว** “...ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเป็นศูนย์ที่รวบรวมกำลังของเจ้าหน้าที่ทุกกรมกองในด้านเกษตร หรือในด้านสังคม ทั้งในด้านงานและส่งเสริมการศึกษา มาอยู่ด้วยกัน ก็หมายความว่าประชาชน ซึ่งจะต้องใช้วิชาการทั้งหลายก็สามารถที่จะมาดู ส่วนเจ้าหน้าที่ จะให้ความอนุเคราะห์แก่ประชาชน ก็มาอยู่พร้อมกันในที่เดียวกันเหมือนกัน ซึ่งเป็นสองด้าน ก็หมายถึงว่าที่สำคัญปลายทาง คือ ประชาชน จะได้รับประโยชน์ และต้นทุนของผู้เป็นเจ้าของที่ จะให้ประโยชน์...”

13) ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ

หากเราต้องการแก้ไขธรรมชาติ จะต้องใช้ธรรมชาติเข้าช่วยเหลือ อาทิ การแก้ไขปัญหาป่าเสื่อมโทรม ได้พระราชทานพระราชดำริการปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูก ปล่อยให้ธรรมชาติช่วยฟื้นฟูธรรมชาติ การปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง ได้แก่ ปลูกไม้เศรษฐกิจ ไม้ผล และไม้พืชมงคล นอกจากนี้ ไม้ยังช่วยรักษาความชุ่มชื้นแก่พื้นดินด้วย

14) ใช้ธรรมชาติปราบธรรมชาติ

ทรงนำความจริงในเรื่องความเป็นไปแห่งธรรมชาติและกฎเกณฑ์ของธรรมชาติมาเป็นหลักการ แนะนำวิธีการปฏิบัติที่สำคัญในการแก้ปัญหาและปรับปรุงสภาพที่ไม่ปกติให้เข้าสู่ระบบที่เป็นปกติ เช่น การบำบัดน้ำเน่าเสีย โดยใช้ผักตบชวาซึ่งอยู่ตามธรรมชาติให้ดูดซับสิ่งสกปรกปนเปื้อนในน้ำ

15) ปลูกป่าในใจคน

มนุษย์ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลืองเพื่อประโยชน์ของตนเอง ทำให้สิ่งแวดล้อมเสียหาย การที่ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้กลับคืนมา จะต้องปลูกจิตสำนึกการรักผืนป่าให้แก่คนก่อน

“...เจ้าหน้าที่ป่าไม้ ควรจะปลูกต้นไม้ลงในใจคนเสียก่อน แล้วคนเหล่านั้นจะพากันปลูกต้นไม้ลงบนแผ่นดินและรักษาต้นไม้ด้วยตนเอง...”

16) ขาดทุนคือกำไร

“...ขาดทุน คือ กำไร Our loss is our gain... การเสีย คือ การได้ ประเทศชาติจะก้าวหน้า และการที่คนอยู่ดีมีสุขนั้นเป็นการนับที่เป็นมูลค่าเงินไม่ได้...” ผลกำไรจากการให้คือ **ราษฎรอยู่ดีมีสุข...รายรับได้กำไร**

17) การพึ่งตนเอง

“...การช่วยเหลือสนับสนุนประชาชนในการประกอบอาชีพและตั้งตัว ให้มีความพอกินพอใช้ก่อนอื่น เป็นสิ่งสำคัญยิ่งยวด เพราะผู้มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งพาตนเองได้ ย่อมสามารถสร้างความเจริญในระดับสูงขึ้นไป...”

18) พออยู่พอกิน

ในการพัฒนาให้ประชาชนประสบความสุขสมบูรณ์ในชีวิตได้นั้น เริ่มจากการเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมประชาชนทุกหมู่เหล่า ในทุกภูมิภาคของประเทศไทย ได้ทอดพระเนตรความเป็นอยู่ของราษฎรด้วยพระองค์เอง จึงทรงเข้าพระราชหฤทัยสภาพปัญหาได้อย่างลึกซึ้งว่ามีเหตุผลมากมายที่ทำให้ราษฎรตกทุกข์ได้ยากลำบาก จากนั้นก็พระราชทานความช่วยเหลือให้ “พออยู่พอกิน”

“...ถ้าโครงการดี ไม่เข้า ประชาชนก็ได้กำไรจะได้ผล ราษฎรจะอยู่ดีกินดีขึ้น จะได้ประโยชน์ไป...”

19) เศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชีวิต เป็นแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับ ตลอดจนจนถึงระดับรัฐ ในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ก้าวทันโลกยุคโลกาภิวัตน์

ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรกับการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงภายนอกและภายใน

ทั้งนี้ ต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ ความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน

ขณะเดียวกันต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจทุกระดับให้สำนึกใน **คุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต**

ให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความ **อดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา ความรอบคอบ**

ทั้งนี้ เพื่อให้สมดุล และพร้อมที่จะรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว กว้างขวาง ทั้งในด้าน **วัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม** จากโลกภายนอกได้อย่างดี

20) ความซื่อสัตย์ สุจริต จริงใจต่อกัน

หากคนไทยทุกคนร่วมมือกัน ช่วยชาติ **พัฒนาชาติด้วย ความซื่อสัตย์ สุจริต จริงใจต่อกัน** ประเทศไทยจะเจริญก้าวหน้ามาก

“...คนที่ไม่มีคุณสุจริต คนที่ไม่มีคุณมั่นใจ ชอบแต่ถ่วงถ่วง ไม่มีวันจะสร้างสรรค์ประโยชน์ส่วนรวมที่สำคัญอันใดได้ ผู้ที่มีคุณสุจริตและคุณมั่นใจเท่านั้น จึงจะทำงานสำคัญยิ่งใหญ่ที่เป็นคุณ เป็นประโยชน์แท้จริงได้สำเร็จ...”

พระราชดำรัส เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2522

“...ผู้ที่มีคุณสุจริตและบริสุทธิ์ใจแม้จะมีความรู้ห้อยก็ยอมทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมได้มากกว่าผู้มีความรู้มากแต่ไม่มีคุณสุจริต ไม่มีคุณบริสุทธิ์ใจ...”

พระราชดำรัส เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2533

“...ผู้ว่า CEO ต้องเป็นคนสุจริต สุจริตไม่ได้ ถ้าสุจริตแต่เห็นดีด้วยก็ขอแข่งให้มันเป็นไป...”

“...ข้าราชการหรือประชาชนมีการสุจริต ถ้ามีสุจริตแล้วบ้านเมืองพัง ที่เมืองไทยพังมาเพราะมีสุจริต...”

พระราชดำรัส เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2546

21) ทำงานอย่างมีความสุข

“...ทำงานกับฉัน ฉันไม่มีอะไรให้ นอกจากการมีความสุขร่วมกันในการทำประโยชน์ให้กับผู้อื่น...”

22) ความเพียร: พระมหาชนก

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชนิพนธ์เรื่อง **พระมหาชนก** กษัตริย์ผู้มีความเพียรพยายามว่ายน้ำแม้จะไม่เห็นฝั่ง เพราะถ้าไม่เพียรจะตกเป็นอาหารของบรรดาสัตว์ร้ายในทะเล และไม่ได้พบกับเทวดาที่จะมาช่วยเหลือให้จมน้ำไป

ในระยะแรกที่ทรงริเริ่มโครงการต่างๆ ที่ไม่พร้อมจะทำงานมากนัก ทรงใช้พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ทั้งสิ้น แต่มิได้ทรงท้อพระราชหฤทัย ยังทรงมุ่งมั่นพัฒนาบ้านเมืองให้ร่มเย็นเป็นสุข

23) รู้ รัก สามัคคี

มีพระราชดำรัส เรื่อง “รู้ รัก สามัคคี” มาอย่างต่อเนื่อง

รู้ คือ ก่อนลงมือทำการใด ต้องรู้ รู้ปัจจัยทั้งหมด รู้ปัญหา และวิธีแก้ปัญห

รัก คือ เมื่อรู้เรื่องครบถ้วนกระบวนความแล้ว ต้องรักที่จะพิจารณา และรักการลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านั้นๆ

สามัคคี คือ เราจะทำงานคนเดียวไม่ได้ ต้องร่วมมือร่วมใจเป็นองค์กร เป็นหมู่คณะ จึงจะมีพลังเข้าไปแก้ปัญหาให้ลุ่สว่างไปด้วยดี

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระมหากรุณาธิคุณอย่างใหญ่หลวงต่อสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดย ทรงรับเป็นองค์อุปถัมภ์การประชุมสหพันธ์นานาชาติแห่งสถาบันและสมาคมห้องสมุด (International Federation of Library Associations and Institutions: IFLA) เมื่อประเทศไทย โดยสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย เป็นเจ้าภาพ เมื่อ ค.ศ.1999 (2542) มีสมาชิกจากหน่วยงานและบุคลากรในวิชาชีพ บรรณารักษ์จากทั่วโลก เข้าร่วมประชุมกว่า 2,000 คน นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ ที่ ทรงรับเป็นองค์อุปถัมภ์ ส่งผลให้สมาคมห้องสมุดฯ มีรายได้จากการจัดการประชุมดังกล่าวเกือบ 10 ล้านบาท ทั้งนี้ ด้วยพระบารมีปกเกล้า ปกกระหม่อม แก่สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

นอกจากนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 พร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดงาน พิธีเปิดปีหนังสือแห่งชาติระหว่างชาติ เมื่อ พ.ศ. 2515 และงานแสดงการพิมพ์แห่งประเทศไทย ครั้งที่ 3 ณ อาคารใหม่ โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว เมื่อวันศุกร์ที่ 4 กุมภาพันธ์ 2515 โดยมีพระราชดำรัสต่อนหนึ่งว่าด้วยหนังสือ ดังขออัญเชิญมานี้

“หนังสือ เป็นเสมือนคลังที่รวบรวมเรื่องราว ความรู้ ความคิด วิทยาการทุกด้าน ทุกอย่าง ซึ่งมนุษย์ได้เรียนรู้ ได้คิดอ่าน และเพียรพยายามบันทึกรักษาไว้ ด้วยลายลักษณ์อักษร หนังสือแพร่ไปถึงที่ใด ความรู้ความคิดก็แพร่ไปถึงที่นั่น หนังสือจึงเป็นสิ่งมีค่าและมีประโยชน์ที่ประเมินมิได้ในแง่ที่เป็นบ่อเกิดแห่งการเรียนรู้ของมนุษย์”

เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2514 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กรรมการบริหารของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ เข้าเฝ้าฯ ถวายหนังสือและตู้หนังสือสำหรับโรงเรียนชาวเขา ต่อมาเมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2514 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมาชิกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ เข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานพระบรมราโชวาท ณ ศาลาดุสิดาลัย พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ได้ทรงชี้ให้เห็นความสำคัญของหนังสือที่มีต่อมนุษย์ว่า

“หนังสือนั้นเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการที่จะทำให้คนเรามีความก้าวหน้า เพราะว่ามีมนุษย์ทุกคนเกิดมาแล้ว ต้องหัด ต้องเรียน ทั้งในทางกายและทางใจ เพื่อที่จะมีความสามารถ และมีความรู้ที่จะดำรงชีพได้ มนุษย์นี้ต่างกับสัตว์ทั้งหลายทั้งปวง ก็โดยที่ได้ใช้ปัญญา ใช้ความคิด ใช้สมองมาทำให้ก้าวหน้าไกลมากกว่าสภาพที่เกิดมาเป็นกายคนอย่างสัตว์ทั้งหลายทั้งปวงที่เกิดมาแล้ว...”

“หนังสือนี่ ถ้าดูในทางพัฒนาในทางความก้าวหน้าของมนุษย์ เพื่อให้ชีวิตของตนสามารถที่จะมีความมั่นคงนั้น จึงมีความสำคัญมิใช่น้อย เพราะว่าเป็นแหล่งความรู้ที่จะช่วยให้เรามีชีวิตได้ให้มีความสุขได้ อันนี้ ก็พูดถึงหนังสือทั่วไปทุกอย่างทุกชนิด และโดยเฉพาะทางวิชาการ แต่หนังสือย่อมมีความสำคัญมากกว่าเป็นวิชาการที่จะสอนให้เรามีความรู้และสามารถที่จะปฏิบัติตนดำรงชีวิตได้ เพราะว่ามีมนุษย์เราเป็นสัตว์ที่ไม่ใช่ต้องการเฉพาะเอาอาหารใส่ปากและมีชีวิตอยู่ป้องกันตัวเท่านั้น ต้องมีอาหารทางสมองด้วย คือ มีความพอใจ และมีความรู้จักอะไรสวย อะไรงาม อะไรดี อะไรชอบ คือ มีจิตใจ มีธรรมะ มีความรู้ตัวว่า ความดีคืออะไร ความเลวคืออะไร ทุกสิ่งทุกอย่างเหล่านี้ มาจากอาหารได้เช่นเดียวกัน ถ้าได้มาจากหนังสือก็จะสะดวกกว่า เพราะว่าหนังสือมีจำนวนมาก...”

ด้วยเหตุที่ทรงตระหนักถึงความสำคัญของหนังสือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 จึงได้ทรงพระราชนิพนธ์และทรงแปลหนังสือ เพื่อให้ความรู้แก่ราษฎร ดังปรากฏเป็นรูปธรรม คือ เมื่อพ.ศ. 2511 โปรดเกล้าฯ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการคณะหนึ่ง จัดทำหนังสือสารานุกรมสำหรับเด็กและเยาวชน โดยพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สำหรับพระราชทานแก่โรงเรียนและห้องสมุดประชาชนที่อยู่ห่างไกล โดยได้พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์เป็นการลงทุนครั้งแรก

พระมหากษัตริย์องค์แรกคณะผู้จัดทำโครงการฯ นี้มีสิ้นพันหาที่สุดมิได้ เมื่อโครงการฯ มีอายุครบ 20 ปี ในพ.ศ.2532 ได้ทรงพระกรุณาเสด็จพระราชดำเนินมาทรงเป็นประธานในงานฉลอง ได้พระราชทานพระราชดำรัสอันเป็นกำลังใจและยังความปลื้มเป็นอันมากแก่คณะผู้จัดทำทุกคน นอกจากนี้ ยังทรงกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเป็นที่ปรึกษาของโครงการฯ อีกด้วย

หนังสือสารานุกรมไทยฉบับเยาวชน แต่ละเล่ม เมื่อพิมพ์เสร็จแล้ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานให้แก่โรงเรียนและห้องสมุดที่อยู่ห่างไกลจำนวน 5,000 แห่ง ส่วนที่เหลือก็ได้จัดจำหน่าย มีองค์กรที่ตระหนักถึงคุณค่าของหนังสือสารานุกรมไทยฉบับเยาวชน ได้จัดซื้อและมอบให้ห้องสมุดและโรงเรียนที่ขาดแคลนงบประมาณ ดังข้อความ ที่ขอัญญาเชิญมาจากพระบรมราชโองการที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานแก่สมาชิกของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ตอนหนึ่งว่า บรรณารักษ์ต้องทำให้มีผู้อ่านหนังสือ

“...ปัญหาสุดท้ายและสำคัญที่สุดก็คือ หนังสืออยู่ในห้องหรืออยู่ในตู้ ในสถานที่แห่งหนึ่ง เป็นจำนวนมากมหาศาลจะไม่เกิดประโยชน์ใดๆ ถ้าไม่มีใครมาอ่าน หรือแม้มีใครมาอ่าน แต่ไม่ทราบว่าจะเลือกหนังสือใดสำหรับฐานะของตน สำหรับความต้องการของตน สำหรับอายุของตน จึงเป็นหน้าที่ของผู้ที่ได้ศึกษาและได้ค้นคว้าในเรื่องนี้โดยเฉพาะ คือ บรรณารักษ์ ... บรรณารักษ์จึงมีหน้าที่ขึ้นมาใหม่ที่จะเลือกสรรหนังสือ แบ่งแยกเป็นประเภทๆ และสามารถที่จะแนะนำแก่ผู้ที่มาใช้ห้องสมุดนั้น ให้เกิดประโยชน์ตนอย่างกว้างขวางที่สุดที่จะเป็นไปได้ โดยมีระเบียบ ไม่ให้มีการทะเลาะวิวาทกัน ไม่ให้ใช้หนังสือในทางที่เสีย ไม่ให้ทำให้หนังสือเสียไป และที่จะทำให้ประโยชน์แก่ส่วนรวมต่อไป ดังนี้ การที่จะมีห้องสมุดก็จำเป็นต้องมีผู้ที่เอาใจใส่เรื่องห้องสมุดด้วย...”

เมื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งโรงเรียนจิตรลดา สำหรับเป็นสถานศึกษาของสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ และบุตรธิดาของข้าราชการบริพาร โปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งห้องสมุดขึ้นในโรงเรียนสำหรับนักเรียนตั้งแต่ชั้นอนุบาล จัดชั่วโมงสำหรับกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและส่งเสริมการใช้ห้องสมุด ส่งผลให้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โปรดการอ่านหนังสือและการใช้ห้องสมุดเป็นพิเศษ เมื่อ พ.ศ.2519 สมเด็จพระบรมราชินีนาถ ทรงพระกรุณาพระราชทานพระราชนุญาตให้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีเป็นองค์อุปถัมภ์ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย นับเป็นมิ่งขวัญ สิริมงคล และกำลังใจแก่สมาชิกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ในการพัฒนากิจการห้องสมุด วิชาบรรณารักษศาสตร์ และสารสนเทศศาสตร์ การเข้าร่วมเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสมาคมห้องสมุดกับองค์กรวิชาชีพระดับภูมิภาคและสากลให้เข้าสู่มาตรฐานสากลได้เป็นลำดับมาจนถึงปัจจุบัน

บรรณานุกรม

- แม่ในมาส ขวลิต, คุณหญิง. (2555). พระมหากรุณาธิคุณและพระปรีชาญาณพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ด้านภาษา หนังสือ และห้องสมุด. *วารสารห้องสมุด*, 56 (2), 2-16.
- รัฐพร พานโพธิ์ทอง และคณะ. (2549). พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา: การศึกษาเนื้อหาและกลวิธีทางภาษา คณะอักษรศาสตร์. บทความในโครงการ “**ได้ร่วมพระบารมีพระบรมธรรมิกมหาราช**”. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ.2549, 38.
- สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย. **การประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2557 และการประชุมวิชาการเรื่อง 60 ปี สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย** กับการพัฒนาห้องสมุดและวิชาชีพบรรณารักษ์. วันที่ 18-20 มีนาคม 2558 ณ โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ กรุงเทพฯ: สมาคมฯ, 2558.
- สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย. **๖ ทศวรรษสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย** กับการพัฒนาห้องสมุดเพื่อสังคมไทย. กรุงเทพฯ: สมาคมฯ, 2559.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2551). **เรียนรู้หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว**. กรุงเทพฯ: สำนักงาน.
- หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ. (ม.ป.ป.). คนไทยมีวันนี้ได้ร่วมพระบารมี. กรุงเทพฯ.

